

Sverre Hoel

LYDSMED

et glimt av hans arbeid med lydsulpturer

Editor:
Kjell Samkopf and Caroline Ho-Bich-Tuyen Dang

Design & layout:
Kjell Samkopf and Caroline Ho-Bich-Tuyen Dang

Photo credit:
Sverre Hoel, Caroline Ho-Bich-Tuyen Dang, Fin Serch Hansen, Mona Walderhaug, Ole Magnus Grønli, Peter Esdaile, Ingeborg Houge-Thiis, Erik Richter Strand, Knut W. Jorfald, Harald Reid Waugh og Bjørnar Øvrebø.

Insider: MultiDesign original ivory 150g
Text font: Gill Sans MT
Cover and title text: Avenir Next

Total number of pages: 156
Edition: 250

Published by Falland Forlag, Norway

Printed by Flisa Trykkeri AS, Norway

ISBN 978-82-999948-3-5

© Falland Forlag 2016, Norway

Falland Forlag
Sørhågåvegen 37
2864 Fall
Norway

www.falland.no
www.samkopf.no
www.artistlink.no



Sverre Hoel (2011)

Innhold

Forord av Kjell Samkopf	11
Innledning av Kjell Samkopf	12
 Lydskulpturene	 21
Høstharpe	21
Lyre	29
Messingle	35
Stangklang	41
Gong Gregor	47
Vippe	53
Sopper	57
Quadro Ferro	61
Busk	67
Bjella Donna	73
Aurøra Borealis	77
 Aurøra Borealis og Eiksmarka Skole av Eldar Skjørten	 84
Sverre Hoel uten lyd? av Pål Ivar Bergersen	86
Skulpturene som instrumenter av Kjell Samkopf	88
 Konsertene	 91
1991 «Sandvika 8. september 1991»	93
1992 «Oslo 3. oktober 1992». Ultima-festivalen	103
1999 Stilla	115
2000 «Eiksmarka Skole 20. oktober 2000»	119
2003 Åpningen av Bærum Kulturhus	125
2009 «Asker 17. september 2009» (åpningen av kunstmønstringen Kunst rett vest)	135
 Sverre og musikken	 142
«Lyttende hånd», et dikt av poeten Torgeir Rebolledo Pedersen	144
«Til Sverre», en omtale av verket, av Kjell Samkopf	149
 To prosjekter det ikke ble noe av	 150
 CV Sverre Hoel	 152
 Oversikt over foto og illustrasjoner	 154
Til Sverre – CD info	155
 Limt på innsiden av bakre omslagsside: En CD med verket <i>Til Sverre</i> , der lydmaterialiet er Sverre Hoels lydskulpturer, komponert av komponisten Kjell Samkopf, med tekst skrevet og innlest av poeten Torgeir Rebolledo Pedersen. Varighet 57 minutter.	

Forord

Dette er ikke en biografi om billedkunstneren Sverre Hoel og hans mangeårige og mangfoldige virke. Det er heller ikke et vitenskapelig arbeid som prøver å fange omfanget i hans ulike arbeider, eller forklare og knytte hans mange veivalg til nasjonale og internasjonale kunstideologiske strømninger.

Dette er en bok som begrenser seg til å gi et glimt av Sverre Hoels omfattende arbeid med lydskulpturer, og hans forkjærlighet for lyd og musikk.

Derfor nevner ikke boken noe om hans isskulpturer, frimerker, tegninger, tegneserier, trykk, utsmykninger, installasjoner, utstillinger og tallrike store og små skulpturer i alle slags tenkelig materialer. Ikke engang sjakkskulpturen i Løkehagen i Sandvika er tatt med. Alt dette ligger derved åpent og fritt for andre å gripe fatt i, noe vi håper noen vil gjøre ganske snart, for her er det mye uventet og spennende å dukke ned i.

Det understrekes at denne boken er en subjektiv framstilling skrevet dels av Sverres samarbeidspartner gjennom mange år, komponisten Kjell Samkopf, og dels av Sverre Hoel selv. De beskriver begivenhetene fra sitt perspektiv, slik de husker dem, og slik de vil at de skal bli husket. Mye er derfor utelatt, samtidig som noe har fått uforholdsmessig stor plass. Likevel mener vi at boken gir et godt bilde av Sverres lidenskap og nysgjerrighet, hans stahet og pågangsmot, hans arbeidsglede og arbeidskapasitet, og hans evne til å se og høre muligheter der andre bare ser og hører sine egne fordommer.

Boken er skrevet i ettertankens klargjørende lys, i betryggende avstand fra begivenhetenes kaotiske entusiasme, og etter at den euforiske tåka har lettet og klarnet sikten.

Lydskulpturene har vært en viktig del av Sverre Hoels sitt liv, og han er ikke helt ferdig med dem ennå.

En bok som denne lar seg ikke lage uten god hjelp fra mange. Først og fremst vil vi rette en takk til Sverre. Uten hans hjelp og medvirkning ville det ikke ha vært mulig å lage denne boka. Og til Ingeborg Houge-Thiis som på sin usynlige måte har bistått hovedpersonen, og hvis ordenssans og gode hukommelse har gjort arbeidet overkommelig.

Vi vil videre rette en stor takk til Pål Ivar Bergersen og Eldar Skjørten som har skrevet innsiktsfulle og personlige bidrag til boka, til Torgeir Rebolledo Pedersen for et flott dikt, og til ROM for kunst og arkitektur, Asker og Bærums Budstikke og Lena Hansson i Kunst rett vest, som har gitt nyttig informasjon og formidlet kontakter.

En spesiell takk til fotografene Ole Magnus Grønli, Fin Serch Hansen, Erik Richter Strand, Peter Esdaile, Harald Reid Vaugh, Knut W. Jorfald, Caroline Ho-Bich-Tuyen Dang, Ingeborg Houge-Thiis, Mona Walderhaug og Bjørnar Øvrebø, som har stilt sine fotografier vederlagsfritt til disposisjon for denne boken som en hyllest til jubilanten.

Og til slutt en stor takk til Det norske Komponistfond og Tekstforfatterfondet for forståelsesfull støtte som muliggjorde realiseringen av verket *Til Sverre* som ligger ved som en CD bakerst i boka.

Kjell Samkopf
Falland 2016

Innledning

Bakgrunnen for denne boka

Denne boka er kommet til som et resultat av en samtale jeg hadde med Sverre rundt kjøkkenbordet til Ingeborg. Sverre spurte om jeg så for meg om det var noe mer å hente ut av lydskulpturene hans. Han hadde i en lengre periode ryddet rundt verkstedet sitt, og nå lurte han på om han skulle kaste de lydskulpturene han hadde igjen. Noen var kjøpt opp av Bærum kommune, og noen står permanent utenfor Sandvika Storsenter. Men en fire- fem stykker står mer eller mindre gjemt innimellom buskaset utenfor verkstedet hans. Jeg svarte at jeg mente at skulpturene fortsatt har et klanlig potensial vi ikke har utnyttet.

Vi har opp gjennom årene gjort en rekke større og mindre konserter der vi har brukt lydskulpturene som instrumentarium. I en konsertsituasjon står publikum i god avstand fra skulpturene, noe som medfører en spillmåte som krever at lyden projiseres over lange avstander. I og med at det er snakk om skulpturer som er så store at de bare kan spilles på utendørs, har det derfor hele tiden vært snakk om kraftige lyder. Men skulpturene rommer også et stort spekter av svake lyder med en ganske annen kvalitet; lyder man ikke hører med mindre man stikker hodet inn mellom platene og rørene. Jeg sa at jeg kunne ha lyst å lage et nytt verk der jeg kunne fokusere på klanglige egenskaper som ikke er mulige å vise gjennom en konsert.

Etter en snau time hadde ideen utviklet seg til en billedbok inneholdende en CD med et nytt verk.



Et forsøk på avgrensning



Sverre i sitt verksted på Dalbo i Bærum

Kort presentasjon av Sverre

Sverre Hoel er født i Oslo i 1941, på Wergelandsveien Kvinneklinikk, som lå i nabobygget til Kunstnernes Hus. Etter noen år på Vestre Holmen i bunnen av Holmenkollen, og en periode i Telemark, slo familien seg ned på Fleskum i Bærum, der Sverre vokste opp. Det var her grunnlaget for en kunstnerkarriere ble lagt, for som han selv sier: «Det var i Telemark jeg ble skikkelig miljøskadd, nei forresten, det ble jeg da jeg kom til Bærum. Det var da alt rakna. Det var vanskelige tider». Sverres tegneferdigheter ble tidlig lagt merke til, og han viste allerede fra barnsben av stor interesse for å plukke ting fra hverandre for å studere hvordan de virket og så ut inni; en interesse som for øvrig har fulgt han hele livet.

Sverre er utdannet ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole i Oslo og Kunsthåndverkerskolen i København. Deretter tok han flere kurs ved Bærum Yrkesskole i sveising og platearbeid, jernbinding og betongstøping. Senere fulgte ytterligere studier i grafikk og papirbehandling.

Hans yrkeserfaring er omfattende. Han har blant annet jobbet som avisfotograf, som sveisearbeider og som grafisk designer. Bredden i Sverre Hoels utdanning og yrkeserfaring har bidratt til spennvidden hos en kunstner som behersker blyant og papir like naturlig som slegge og vinkelsliper.

Sverres produksjon er derfor meget variert, fra knøttsmå frimerker til monumentale skulpturer; og han har høstet internasjonal anerkjennelse for sitt arbeid med isskulpturer. Gjenbruk av gamle materialer har vært et gjennomgående trekk i store deler av Sverres produksjon. Her viser han en særegen oppfinnsomhet og kombinasjonsevne.

Hans arbeid med store lydskulpturer i metall står likevel i en særstilling. Ingen annen norsk kunstner har nærmet seg denne problematikken på en så inngående måte.

Sverre Hoel har stilt ut separat og kollektivt i inn- og utland. Opp gjennom årene har det blitt mange store utsmykningsoppdrag. Han har mottatt flere priser og stipendier, bl.a. Oslo Bys Kulturstipend og første pris på den internasjonale isskulpturkonkurransen "Blue lee Art Cup" i Finland. I 2015 ble han tildelt Bærum kommunes kulturpris.

I 2016 fyller Sverre 75 år, og kan se tilbake på en aktiv og høyst mangslungen virksomhet. Han har ingen planer om å gi seg med det første.



Prosjekt Lydskulptur

Beskrivelse:

Utgangspunktet for prosjektet er interessen for de lyder som fremkommer ved slag/berøring på konstruksjoner i forskjellige materialer. Jeg vil utprøve dette i store formater i forskjellige materialer og former.

Det er benyttet stål og messing i rør, stenger, bjelker og plater. Ved siden av instrumentfunksjonen skal konstruksjonene fremstå som estetisk/symboliske objekter

Dalbo 14/5. 91
Sunn Hør

LYDSKULPTURER

Høstharpe



Høstharpe utenfor Sandvika Storsenter



I slutten av 80 årene kom jeg kom over en stabel jernplater, bøyde og sammenpresset av anleggsmaskiner til fascinerende former som bare ropte om hjelp til et nytt liv. Jeg fikk de kasserte platene, og kjørte dem til Oksenøya hvor jeg hadde et herlig arbeidssted med masse plass og løftemuligheter. Jeg begynte med skisser og montering uten å tenke "lydskulptur". Ideen var at de krøllete platene skulle illudere papirer som ble stukket ned på de stålpinnene som før ble brukt til å holde orden på bilag og annet. Det blir mye lyd under arbeid med tunge jernplater, rør og stenger. Så det ble masse "morrobanking" som etter hvert ble så fascinerende at jeg begynte å tenke på en slags konsert. Fantes det noen som kunne og var villige til å spille på en slik konstruksjon? Etter tips i musikkmiljøet tok jeg kontakt med komponist og slagverker Kjell Samkopf som var engasjert og ivrig fra første stund. Og ideen om en konsert på flere store konstruksjoner tok form. Jeg drømte om visuelt sterke og enkle skulpturer som med et variert lydbilde ville gi et overraskende og godt uttrykk. Det ferdig monterte jernet kalte jeg "Byråkratiharpe". Den påfølgende høst ble slektskapet med fallende løv mellom nakne trestammer så tydelig at jeg forandret navnet til "Høstharpe".



Sverre tegner og beregner, utenfor sitt daværende verksted på Fornebu i 1988

SVERRE: Jeg kjørte bortover her, rett her borte, forbi Statoilstasjonen ved Hamang. Der lå det en fantastisk haug med jern i veigrøfta. Så jeg dro opp til de byggfolka og spurte «Kan jeg få den der haugen?». «Ja» svarte dem, «hvis vi får halvparten av de pengene du får når du selger den».

KJELL: Det var en god deal.

SVERRE: Nå har jeg ikke solgt den ennå da.

Så var det å frakte det til Fornebu, der hadde jeg en arbeidsplass den gangen. Og så rappa jeg det betongfundamentet fra Telenor. Det lå der ute på Fornebu, det hadde ligget der i flere år, så jeg regna ikke med at det var en så stor forbrytelse.

KJELL: De har jo greid seg bra likevel de.

SVERRE: Så fikk jeg låne en kjempesvær gaffeltruck og bormaskiner og sånn, kjernebormaskiner, så jeg fikk boret ut de hullene der. Så fikk jeg tak i noen stenger og rør og støpte det fast. Så regna jeg så godt jeg kunne, brant hull i platene og heiste dem ned fra toppen. De stengene var en halv gang til så høye den gangen, så platene måtte høyt opp i været. Men det var moro. Jeg hadde det jævlig moro med dette her.

Jeg visste jo ikke hva det skulle bli. Men da jeg holdt på med dette så ble det jo mye lyd da, når jeg banka og sveisa og sånn. Så da fikk jeg tak i Kjell og spurte «Kan vi lage konsert på lydskulpturer?».

«Ja» svarte han.

TORGEIR: Når var den konserten?

SVERRE: Det ble jo Sandvikakonserten i 1991.

TORGEIR: Så det ble den første konserten.

KJELL: Denne sto jo utenfor Rådhuset på den tida.

SVERRE: Ja, jeg fikk en telefon fra de som jobba i Rådhuset. De sa at jeg måtte flytte den, at jeg måtte ta den bort. «Hvorfor det?», spurte jeg. De ville ikke ha den der, de orket ikke se på den.

TORGEIR: Nei, de blir vel skjelvne av sånt.

SVERRE: Så jeg måtte fjerne hele skulpturen.

TORGEIR: Du har fått en mer sentral plassering nå da?

SVERRE: Ja, jeg syns det

TORGEIR: Rett i en rundkjøring

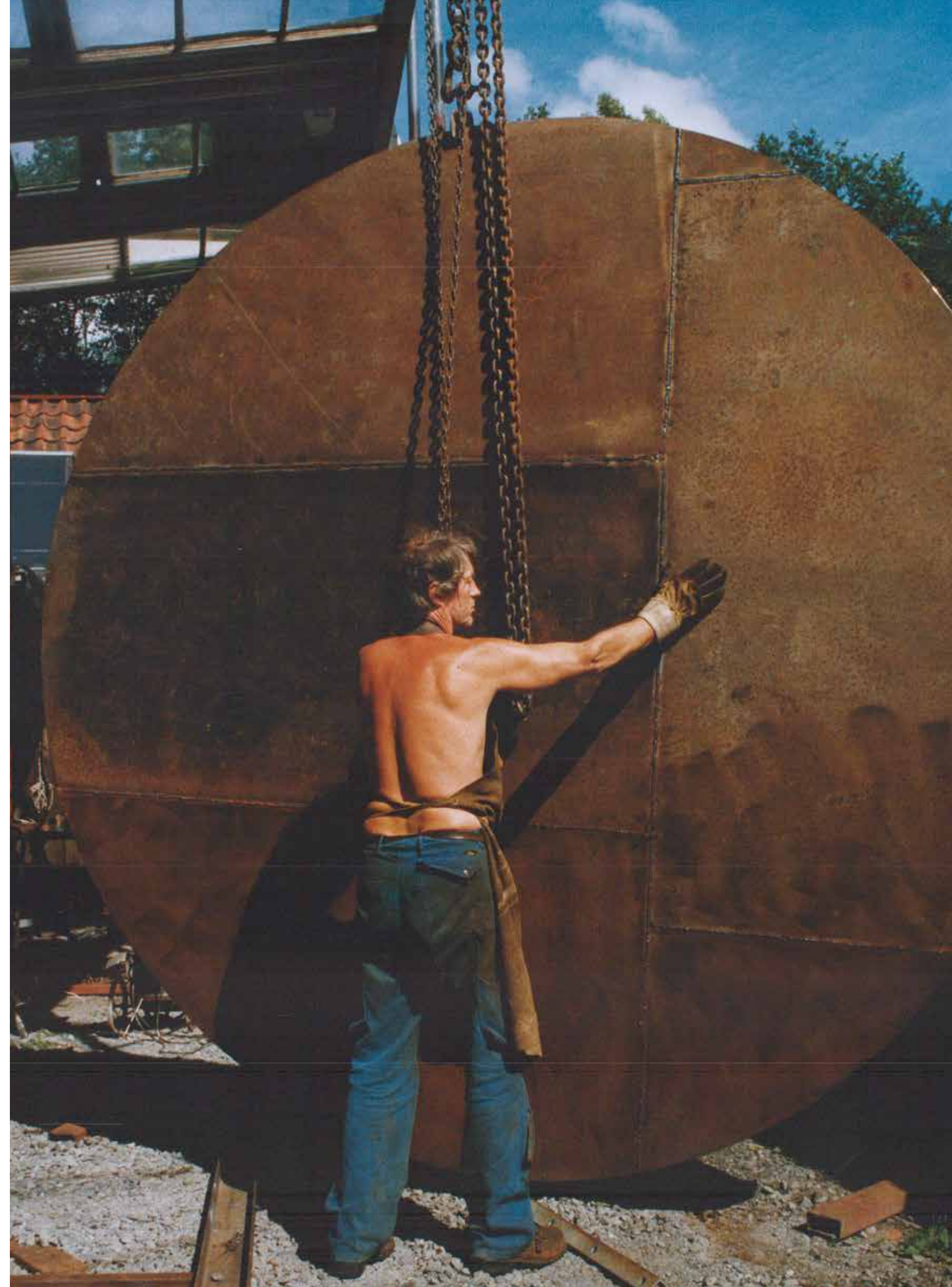
KJELL: Ja, mer sentrert blir det vel ikke.

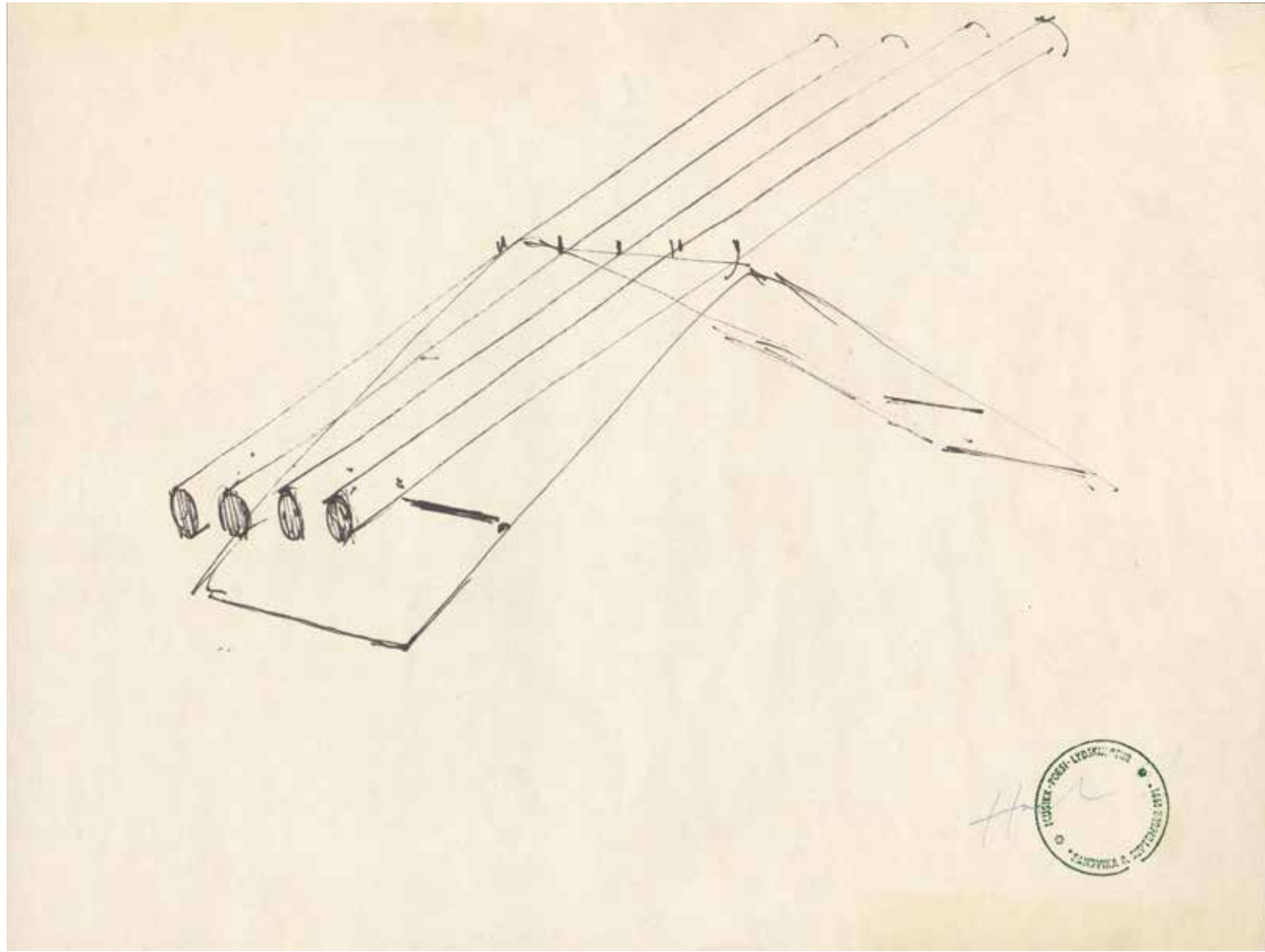
SVERRE: Midt i rabatten.



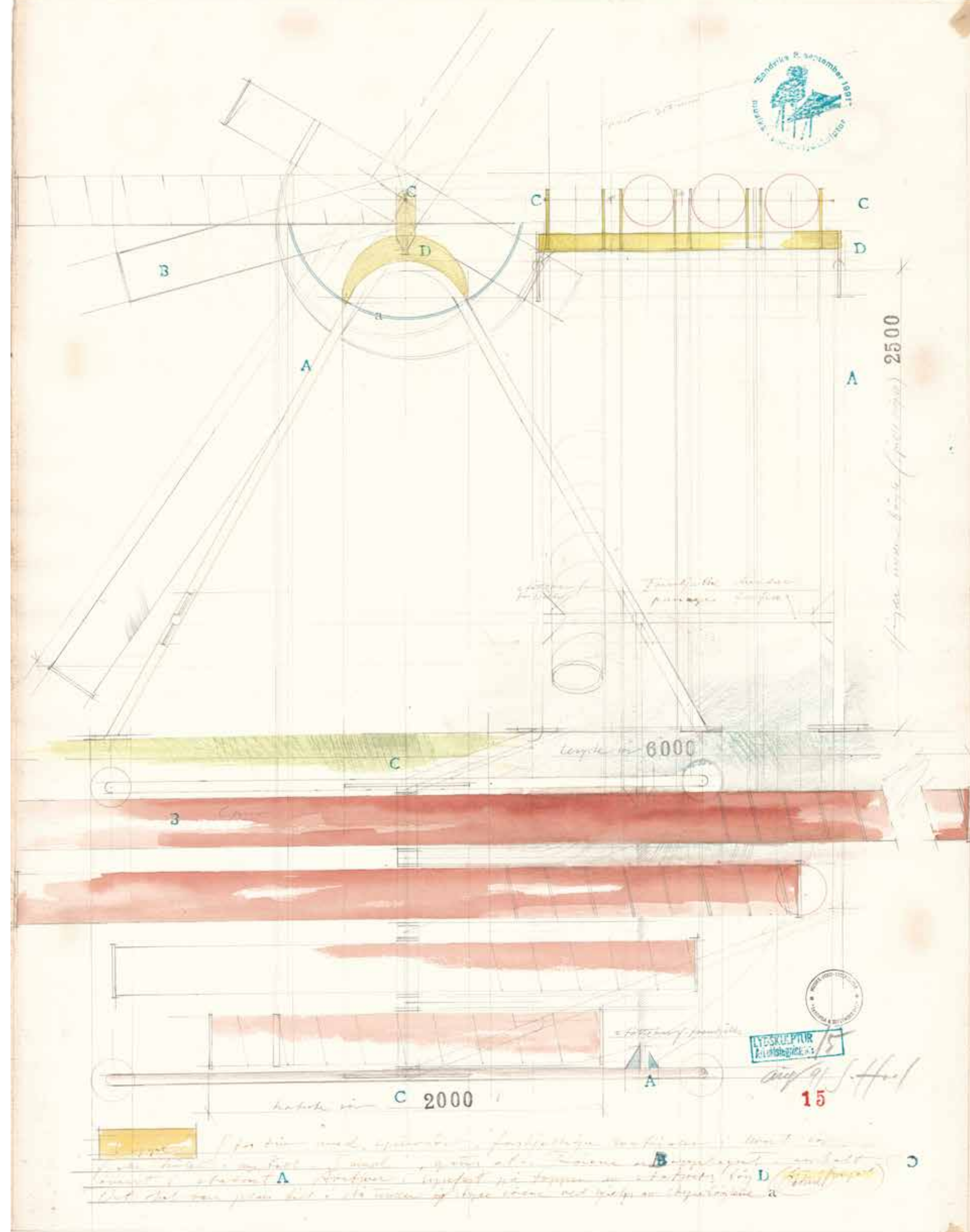


SVERRE: Jeg skar ut et sånt kakestykke, og så sveisa jeg fast en vinkel på hver platekant. En vinkel der med hull i, og en vinkel her, og så satte jeg gjennom en bolt, med en mutter på hver side. Så holdt jeg med en svær skiftenøkkel, og skrudde den sammen; og da bøyer plata seg opp. Når du får den helt sammen, må du sveise kantene sammen. Men det blir en sånn kant der vet du, der hvor den sveisen er, den må du banke ut. Så jeg la den på betonggulvet, tok en kjempetung slegge med jernskaft. Så sto jeg der med øreklokker og dunka kanten ned. Jobba i et kvarter med det, så ringte telefonen; det var bonden som lurte på hva jeg dreiv med. Det var bra lyd da.





Hvem har ikke som barn trillet en stein og andre ting gjennom et skrått rør og kost seg med lyden? Jeg ville lage barndommens lydrør i skikkelig størrelse og med flere lydmuligheter. Den kommende konserten i Sandvika i 1991 ga muligheten. Konstruksjonen skulle også være skulptur, så litt størrelse måtte den ha. Lydrørene måtte kunne vippes så lydene kunne gjentas uten å måtte plukke opp barndommens "lydstein" og slippe den ned gjennom røret hver gang du ønsket å høre lyden. Løsningen ga seg så å si selv, røret måtte kunne vippes. Altså rør på stativ. Ventilasjonsrør, såkalt "Spiro", uten politiske baktanker til historiske amerikanske presidentvalgkamper, ble valget. Fire rør med lengder fra halvannen til seks meter ble montert på et stativ med god høyde under for musikeren som kan vippe rørene som har påmonterte bøyler. Under nattkonserten i Sandvika i 1991 ble det benyttet en halvferdig versjon med to rør. Under de følgende konsertene har alle fire vært på plass med forskjellig innhold av stort og smått. Denne lydskulpturen egner seg ikke til utplassering på grunn av fare med de lange vippende rørene. Den frister en anonym tilværelse bak mitt atelier i påvente av neste konsert.





KJELL: Den Bjella da? Hvor kommer den fra?

SVERRE: Den kom jeg over hos skraphandler Woxman, da han fortsatt var i Ringeriksveien, ovenfor Wøyensenteret. De hadde en skraptomt der. Jeg var innom der av og til og titta om det var noe morsomt. En gang lå det to svære tankbunner der. Du kan se at det er en sveise-søm rundt langs kanten.

Jeg ble egentlig lite grann skuffet, jeg trodde det skulle bli mer volum i lyden av dem. Jeg syns det er veldig rart. Når jeg ser på en sykkelbjelle, så er jo den festet på samme måten, den er også festet i sentrum, og det er voldsom lyd i en sykkelbjelle. Men lyden i Bjella Donna er mer dempet.

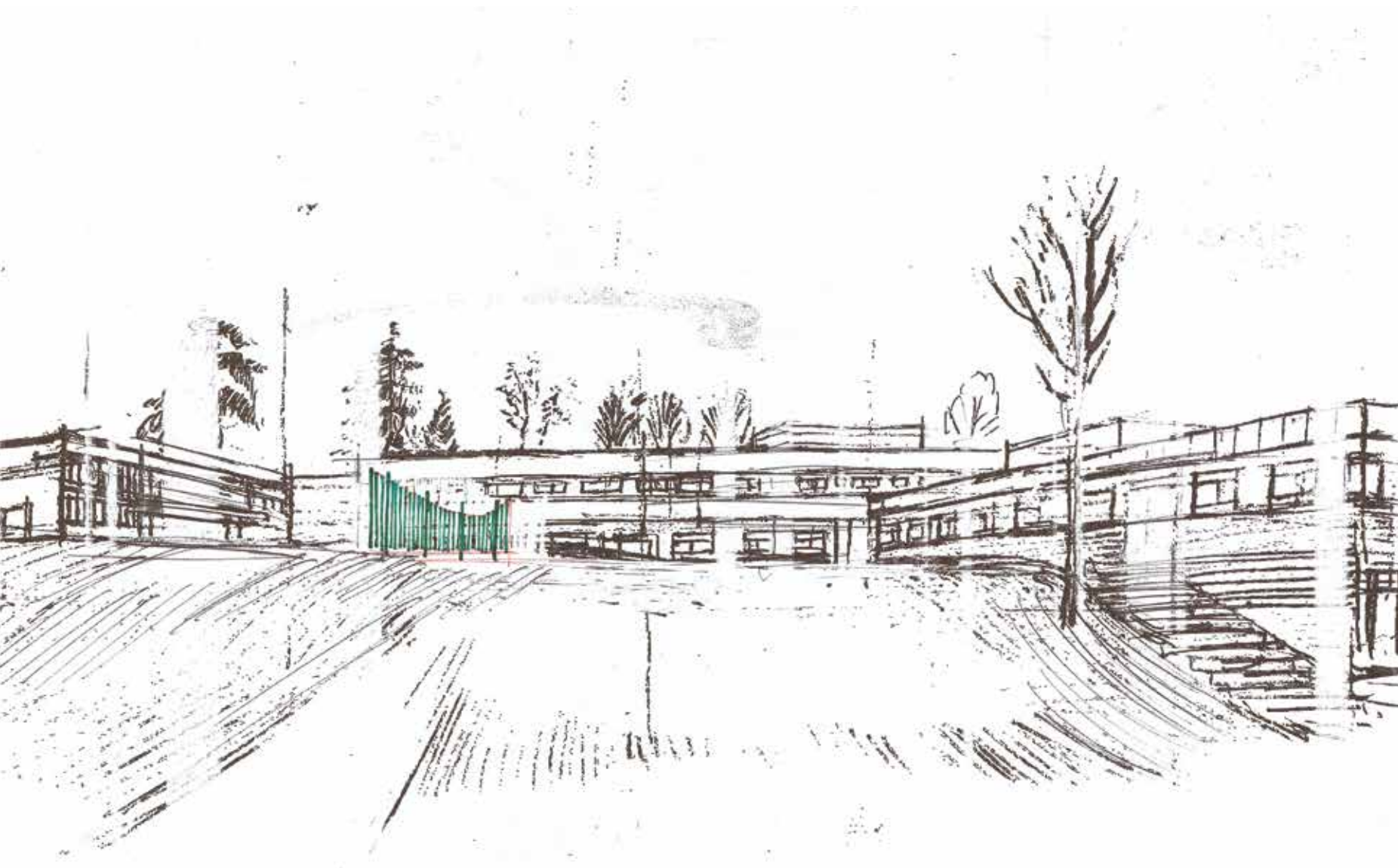
KJELL: Men du har festet dem på utsiden, ikke på innsiden?

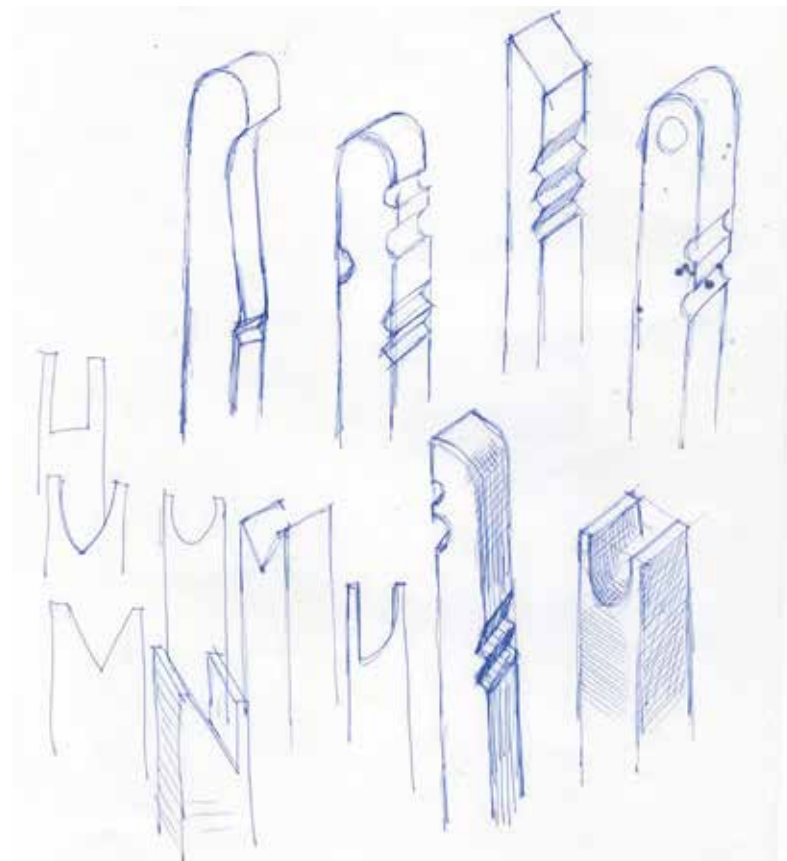
SVERRE: Det går et jernrør rett igjennom, så det er sveisa på begge sider.



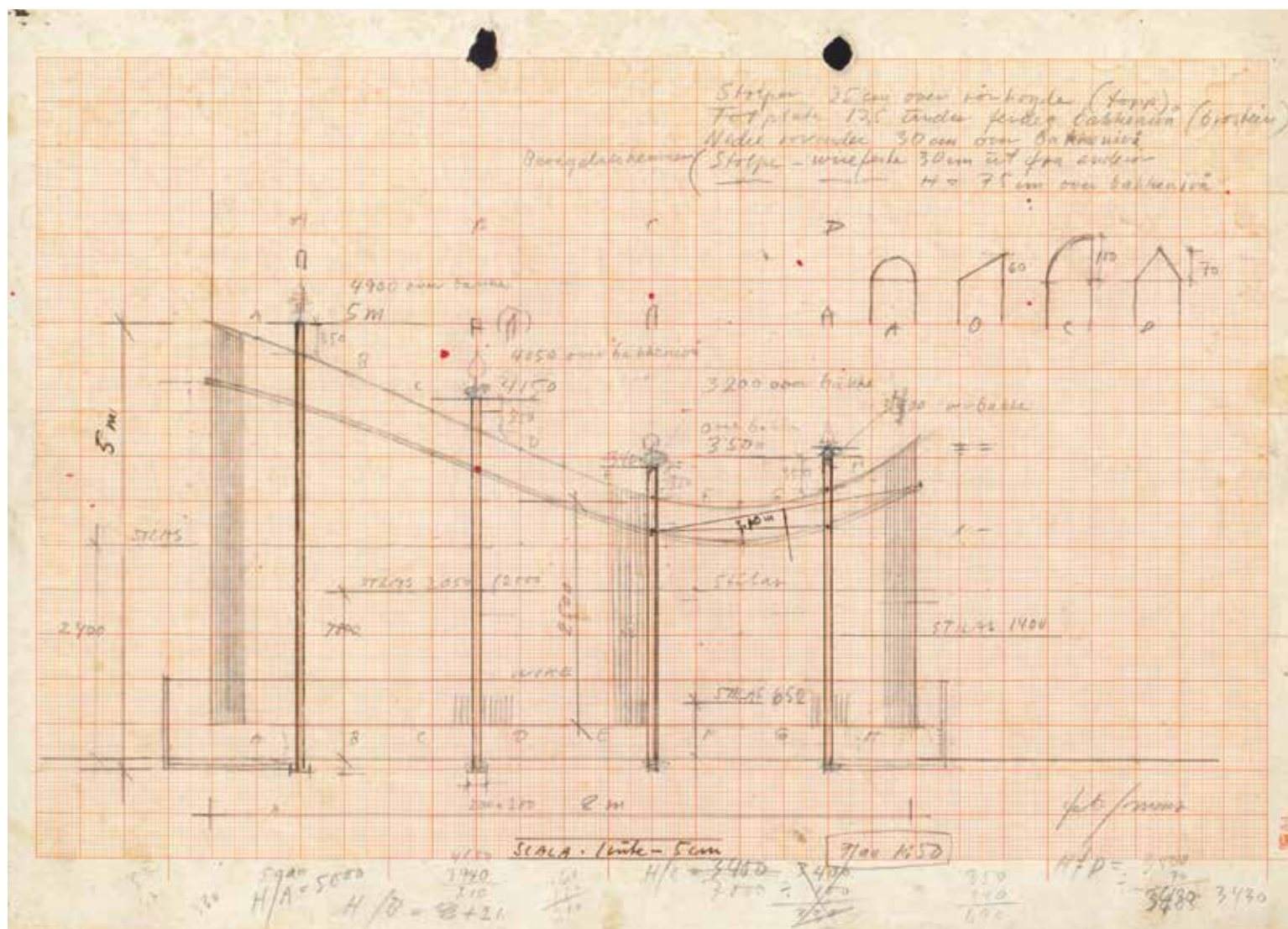
SVERRE: Du kjenner historien om Bella Donna-urten? Bella Donna er en giftplante som kvinner i gammel tid dryppet i øya sine for å forstørre pupillene. Så det var et slags dop for øyet. Jeg syns jo det er noe kvinnelig med skulpturen; så derfor ble det – ikke Bella Donna, men Bjella Donna.

Det har alltid vært morsomt å besøke skraphandlere. Men nå er de jo borte nesten alle sammen. Erstattet av store industrielle firmaer som sjelden slipper inn nysgjerrige personer uten stor trailer og tykk lommebok. Så snoketurene på de gamle overfylte plassene med de utroligste overraskelser er mest et minne. Men jeg rakk blant annet å få med meg to store tankbunner før effektiviteten overtok for alvor. Jeg kom over dem rent tilfeldig. Oi, kjempesykkelbjeller! Det måtte jo bli lyd. Etter en litt utfordrende frakt, fikk jeg heist dem opp i atelieret og montert dem på en felles aksling, rygg mot rygg. Det bromma, dura og sang. Det var blitt til en bjelle med runde former. Med en vri på forskjønnelsesurten Bella Donna, ble det "Bjella Donna". Den har vært benyttet ved flere store konserter. Også ved åpningen av Bærum Kulturhus i 2003.





Til høyre: Skisser av bærestolper til Aurøra
Nedenfor: Arbeidstegning og beregninger



Tidligere kunstkonsulent Pål Ivar Bergersen, en solid støttespiller for kunst og kulturlivet i Bærum, spurte om jeg hadde en skulptur til den da nyombygde Eiksmarka skole. «Kanskje en lydskulptur?» Jeg vandret rundt på skoleområdet og prøvde å finne en plass som passet til en av mine skulpturer. Jeg så ganske raskt at det jeg da hadde var for smått. Det skulle jo ikke være en puslete greie i en krok. Nei, jeg ville ha en fin sak som var god å se på, og som lagde fine lyder når vinden strøk over skolegården! Etter klarsignal fra skolen, startet jeg på skissering av drømmen.

Lydskulpturen "Messingle" foran Musikkflekken i Sandvika ga startide til prosessen. "Messingle" er jo en stor "uro". Hva med en virkelig stor? Jeg så for meg en lang rekke med hengende rør i en vakker bue, og jakten på brukbare materialer startet. På Raufoss fabrikk fikk jeg kjøpt et parti aluminiumsrør. De ble supplert med flere rør av forskjellige diametre og veggtykkelser. De lengste rørene var ca. fem meter lange, så jeg startet der.

Jeg ville ha forskjellige lengder og diametre for å få et variert lydbilde, så topp-linjen på rekka med rør startet på fem meter og gikk i en bue ned til ca. tre meter, for så å stige litt igjen mot avslutningen. Det hele ble holdt oppe av fire vertikale bærestolper. Disse skulle monteres langs en sirkelsektor for å få en bøy på skulpturens rekke med rør. De langsgående opphengsjernene måtte derfor bøyes sideveis samtidig som de måtte følge den bølgeformede topplinjen av rørrekka. Det opphengspunktet som gir best lyd i et rør kan praktisk finnes ved å slå på røret, og skifte forankringspunktets avstand til enden av røret. Det ble omfattende da 150 rør med varierende diameter skulle festes med samme avstand mellom hvert rør. Å holde orden på 150 rør med varierende diametre og med hvert sitt permanente feste, var ikke verdt et forsøk engang. Jeg plundret lenge med forskjellige løsninger som etter hvert fylte opp papirkurven. Tilslutt ble det en løsning med ca. 200 bolter og en klemanordning som holdt fast festewirene til rørene. Da ble det mulig å justere hvert enkelt mellomrom etter hvert som rørene ble hengt opp. Alle boltehellene måtte ligge i samme plan i opphengsjernene for å kunne gjenges opp i maskin. Kommer gjengetappen ned i hull med forskjellige retninger, vil tappene brette i tur og orden å skape problemer i budsjettet. Den oppgaven sleit meg nesten ut. Dagen for avduking nærmet seg faretruende, og stressnivået steig. «Knekk!», der gikk en gjengetapp til i skrapkassa. Jeg ga meg selv en dag til. Fikk jeg det ikke til da, ville jeg kjøre hele greia til et verksted. Jeg fikk en ide på tampen og det fungerte! Eureka! Puh! Det ble mulig å få skulpturen ferdig! Hele den åtte meter lange konstruksjonen måtte også kunne demonteres på verkstedet og monteres på et ferdig fundament på skolen.

Arbeidet med Aurøra Borealis tok et år, og var ferdig ti minutter før kranbilen kom gjennom tåka klokka 07:00 om morgenen for å frakte alt til Eiksmarka skole. Det var spennende sekunder da seksjonene ble heist på plass. Et avvik på noen millimeter i fundamentet kunne lage store vansker med sammenføyningene av opphengsjernene på toppen. Det var virkelig deilig da alt falt på plass og kunne skrues sammen ti minutter før ordfører Odd Reinsfelt skulle foreta avdukingen. Og som avslutning: Til alle retteprogrammer, journalister og deskpersonale: Lydskulpturen på Eiksmarka Skole heter Aurøra! og ikke Aurora, som dere nå har kalt den siden år 2000. Og det fordi det er en RØR-bjelle! Capito?





Tenkepause

K O N S E R T E N E

I 1988 mottok Sverre Hoel støtte fra Norsk Kassettagiftsfond til et todelt prosjekt. Første del var en ren utstilling av lydskulpturer, andre del var en konsert på disse skulpturene. Første del av prosjektet ble gjennomført høsten 1988, da Sverre stilte ut flere lydskulpturer i Sandvika sentrum. Utstillingen var i regi av Kulturadministrasjonen i Bærum Kommune, og denne støttet også utstillingen økonomisk.

Til del to av prosjektet, selve konserten, knyttet Sverre kontakt med komponisten Kjell Samkopf, som sa seg interessert i å skrive et større verk der Hoels lydskulpturer skulle utgjøre den vesentlige delen av instrumentariet. Dette viste seg å bli starten på et samarbeid som ikke er helt avsluttet ennå. Sverre Hoel arbeidet videre med utprøving av lydmulighetene i store metallkonstruksjoner og i problematikken med akustisk opphenging av rør og metallplater. Han bygde ytterligere fem store skulpturer.

ULTUR

Onsdag 28. august 1991 - Nr. 164



Lyden av en drøm

Eksepsjonell konsert i Sandvika

Sverre Hoel, Lydskulptur.

«Gong» heter en av skulpturene til Sverre Hoel. En annen «Xylo». For Sverre Hoel lager lydskulpturer. Snart kan du se dem og høre dem. I Sandvika. I samspill med rådhusdøkkene, E 10, 27 motorykker og Terje Rypdahl.

— Jeg har vært siden siden jeg var liten gutt. Gikk rundt og sto på alle ting. Måtte høre hvordan de lå, sier Sverre Hoel og skyver svisebrillene opp i pannen. Sida kaster ventlig varmt over den gamle husemmerplaten under Døltus gjerd.

— Er vel slik ennå. At jeg lytter til fuglene og flyene og grusen under skoene. Hverdagstid.

Så forsøkte han å fange dem, lydene, i gedigne skulpturer, slik at han kunne gjengi dem, igjen og igjen.

Omgevningene satte ikke alltid li-ke stor pris på Sverres forsøksrang da han var liten. Omgivelsene set-ter ikke alltid like stor pris på skulpturene hans heller. Men kan man leve man vil om dem, og det gjør alle som ser dem.

Eget formspråk

Før som Sverre samler hver- dagstider samler han hverdagssting, egnd. Så hanner og østner og emne- bær som sønnen, i et uttrykk og et formspråk som er totalt hans eget. Hvorfor ikke lage en slask, og slasker mørk eller lys eller karaktet, når man først sitter der med et gammelt liddet og en stabil ærre- ringeste? Samstundes ser på en gammel kverne eller raskt til en egde i gammel med litt kjerring, en dukeruffe og en bit av en i hjelk.

— Var ikke helt enskilt å forsø- me å og stope dem, men det gikk.



— Jeg er vel slik ennå. Lytter til fuglene og flyene og grusen under skoene. Hverdagstid.



Sverre lagde plakaten til Sandvikakonserten

Sandvika 8. september 1991

Konserten i Sandvika i 1991 var den første konserten Sverre Hoel og Kjell Samkopf gjorde sammen. I løpet av forberedelsene til denne konserten ble mye av idégrunnlaget for de senere konsertene utarbeidet.

På grunn av lydskulpturenes størrelse, den høyeste var over ni meter høy og den tyngste veide over fire tonn, var det klart at konserten måtte foregå utendørs. Siden både Kjell Samkopf og Sverre Hoel var oppvokst og bosatt i Bærum, fikk de lyst til å gjøre noe i Sandvika, som de begge følte hadde lidd en ublid skjebne. Ideen om en forestilling som skulle fokusere på Sandvika ble unnfanget. Hoel og Samkopf ønsket å lage en hyllest til Sandvika.

Da utvalget av parker i Sandvika på den tiden ikke var særlig stort, falt valget ganske naturlig på plenen utenfor Rådhuset. Dette, med sin kritthvite vegg ville samtidig danne en vakker bakgrunn for skulpturene. Skulpturen "Høstharpe" sto allerede midlertidig der, og denne var en vesentlig del av instrumentariet.

Å gå inn i et miljø på denne måten ga prosjektet nye muligheter. Rådhuset har som kjent et klokkespill, og dette klokkespillet har gitt Sandvika en klanglig identitet. Hva er mer vakkert enn et klokkespill? Jo, to klokkespill! I Tønsberg ligger Norges eneste klokkestøperi, og de har konstruert og laget et mobilt klokkespill med 52 klokker. Olsen Nauen Klokkestøperi ble kontaktet, og de sa seg umiddelbart interessert i å bli med.

Den strategisk nøye plasserte motorveien E18, som separerer Sandvika sentrum fra fjorden, var umulig å overse. Den ville utvilsomt være en høyst nærværende støykilde. Samkopf valgte derfor å innlemme den i verket, og plasserte mikrofoner på rekkverket. Den rette strekningen over fjorden er godt egnet for frisk kjøring. Slik ble 27 motorsykler fra motorsykkelklubben Pocket Eagles i Lommedalen invitert med i forestillingen. Samtidig ble det bestemt at det mobile klokkespillet skulle passere spillestedet kjørende på E18.

Begivenheten begynte nå å fortjene et dikt, og poeten Kjell Erik Vindtorn ble trukket inn. Han skrev diktet «Oktandrømmer», tilegnet Sandvika. Selv om lydene i Sverre Hoels lydskulpturer spenner fra det vare og vakre til det grove og brutale, mente Samkopf at de ville trenge en klanglig motvekt. Slik ble Terje Rypdal, med sin elektriske gitar, og Alfredo Nicotra, med sin Ondes Martenot (et unikt elektronisk instrument) med. Konserten ble lagt til klokken ett på natten, et tidspunkt på døgnet da de kulturelle tilbudene i Sandvika på den tiden var rimelig begrenset.

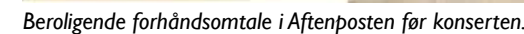
Konserten inngikk i Storbandfestivalen det året, og ble gjennomført i parken utenfor Rådhuset i Sandvika klokken 01.00 om natten til den 8. september 1991. Verket «Sandvika 8. september 1991» fikk her sin første, og eneste, oppførelse.

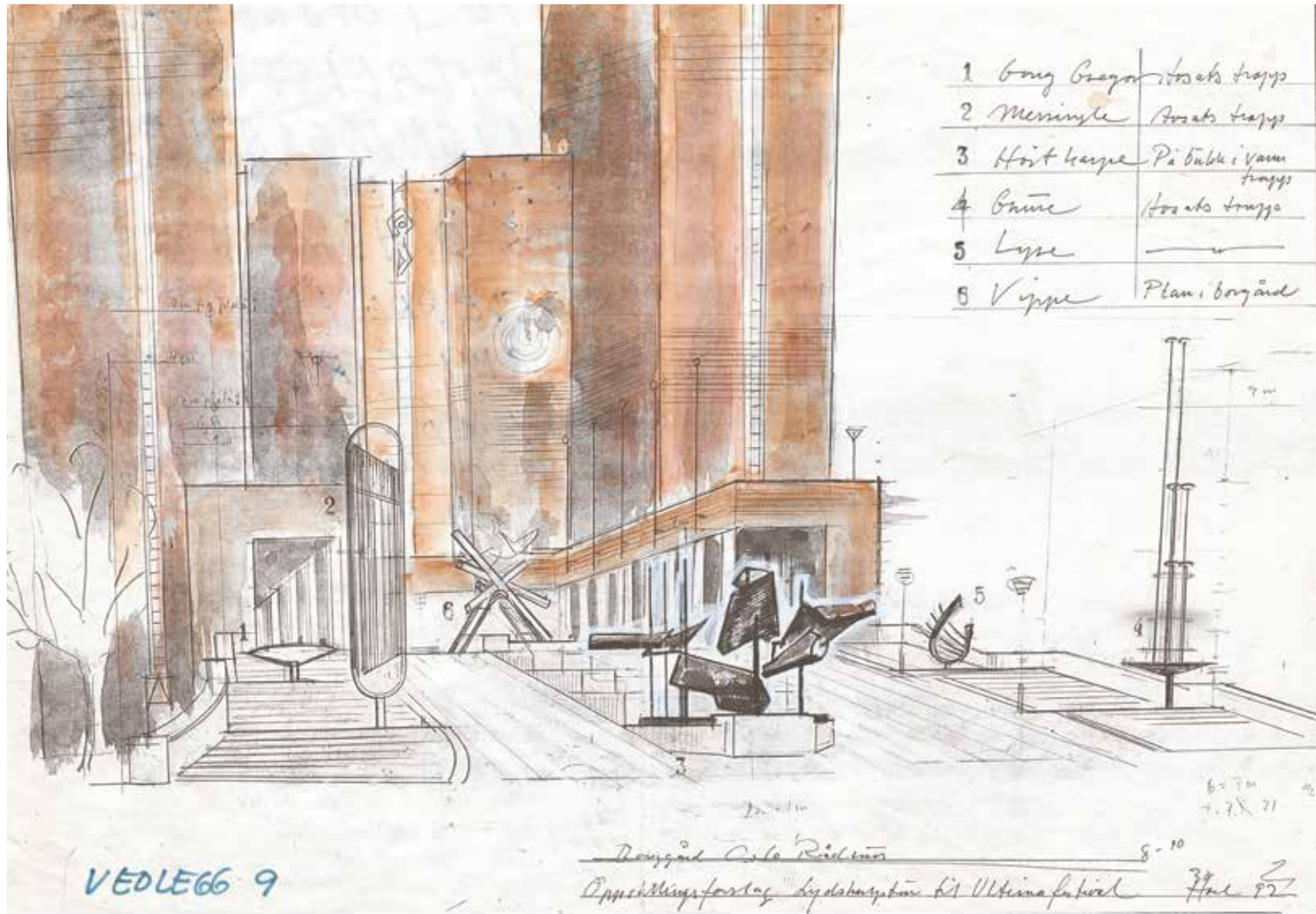
Lydskulpturene var lyssatt og ble forsterket gjennom et kraftig høytaleranlegg. Åtte av Norges ledende slagverkere spilte på skulpturene. Kjell Erik Vindtorn leste sitt eget dikt. I tillegg var Terje Rypdal solist på elektrisk gitar, og Alfredo Nicotra spilte Ondes Martenot og på klokkespillet i Sandvika Rådhus.

Konserten ble av daværende festivalsjef Birger Carlsen betegnet som "Bæruns største enkeltstående kulturarrangement noensinne". Kunstnerisk ble konserten en stor suksess. Over 1500 mennesker opplevde en konsert de aldri hadde opplevd maken til, en konsert det ble snakket om i lange tider.

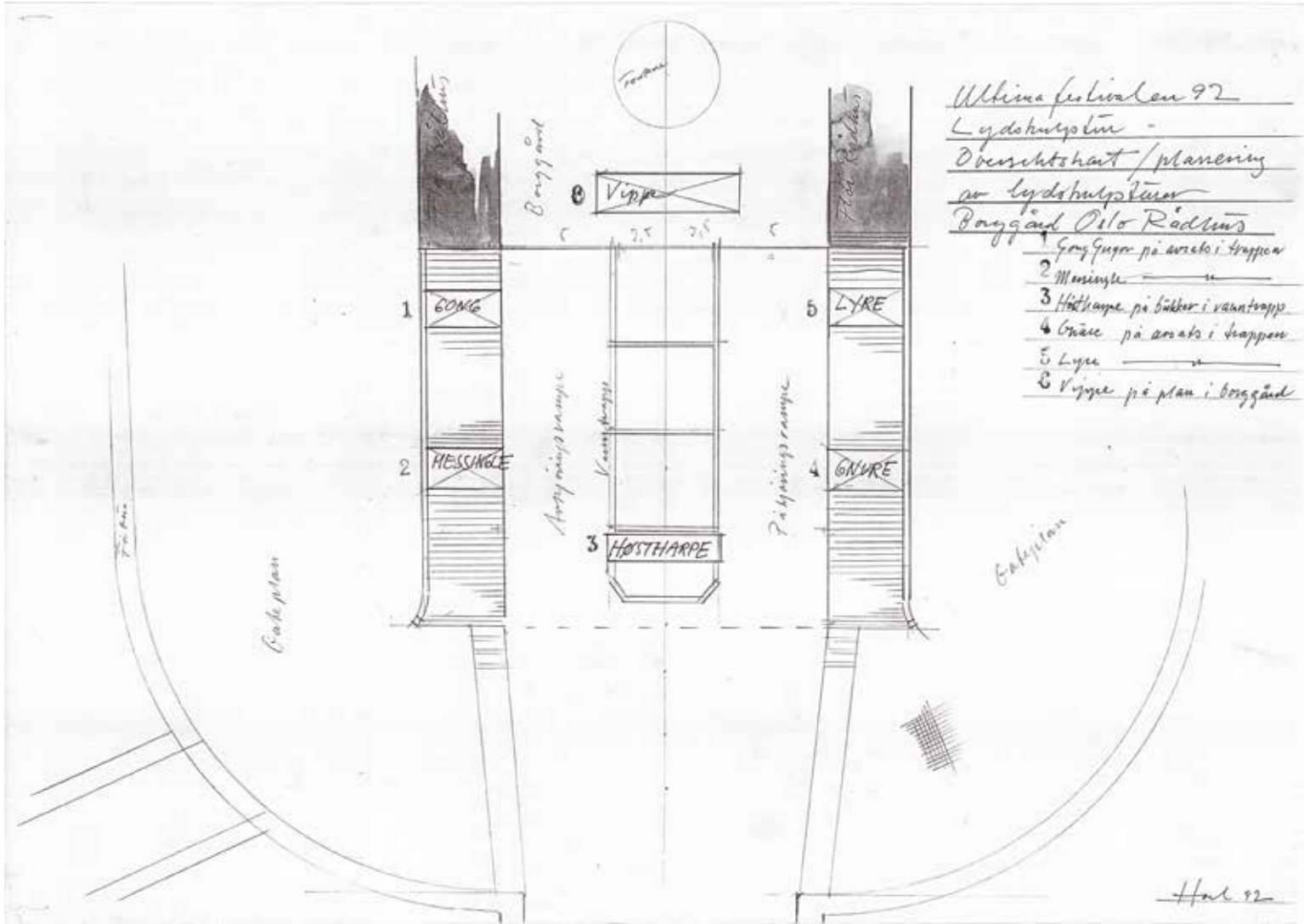
Ultima-festivalen 1992

Borggården utenfor rådhuset i Oslo pekte seg ut som et egnet spillested. Samkopf komponerte et nytt verk: «Oslo 3. oktober 1992», Kjell Erik Vindtorn skrev et nytt dikt: «Eksospanorama», og Sverre bygde tre nye lydskulpturer og videreutviklet noen av de eksisterende.





Sverres skisser til sceneplassering av skulpturene foran Oslo Rådhus.



Åpningen av Bærum Kulturhus

Til åpningen av Bærum Kulturhus i 2003 ble det arrangert en stort anlagt åpningsforestilling. Sverre ble da spurt om han kunne lage et konsertinnslag med lydskulpturer som skulle spilles på plassen utenfor Kulturhuset idet publikum kom ut etter åpningsforestillingen. Dette skulle være en overraskelse, og det ble ikke annonsert. Sverre tok kontakt med Samkopf, og ballen begynte å rulle.

Under prosjektet i Stilla i 1999 hadde Sverre begynt å interessere seg for lyden i lange stålstrenger. Med lange menes lengder på 30 meter eller mer. Første gang han prøvde dette ut i stor målestokk var under Storkorpsfestivalen sommeren 2003. Sverre spent da opp tre stålstrenger: én mellom Rådhusbrua og gangbrua ved Kinoveien, én fra Rådhusbrua og ned til Musikkflekken, og en fra gangbrua ved Kinoveien og opp langs Kolsåssikten. Dette ble såpass vellykket at når Sverre fikk forespørselen om å lage en konsert til åpningen av Kulturhuset, så var lange strenger med fra starten.

Det ble således spent tre strenger fra bakkenivå og opp til taknivå på de omkringliggende bygningene. Siden konserten skulle foregå sent på kvelden, og det ville være mørkt, ble strengene visualisert med lasertråder.

Fem store lydskulpturer ble plassert på plassen foran Kulturhuset: Lyre, Quadro Ferro, Bjella Donna, Gong Gregor og Vippe. Dette var også første konserten Sverre var med selv og spilte på metallrør.

Konserten gikk fint. Vi måtte spille ganske kraftig for å bli hørt gjennom den engasjerte pratingen til store deler av det feststemte publikumet, som var mer interessert i å snakke sammen enn å lytte. Men all pratingen ble etter hvert overdøvet av det mektige fyrverkeriet som markerte slutten på åpningsforestillingen.

Medvirkende:

Sverre Hoel - metallrør

Knut Aalefjær, Birger Mistereggan og Kjell Samkopf – lydskulpturer og strenger

PA og lydansvarlig: Studioteknikk ved Sigurd Morstad

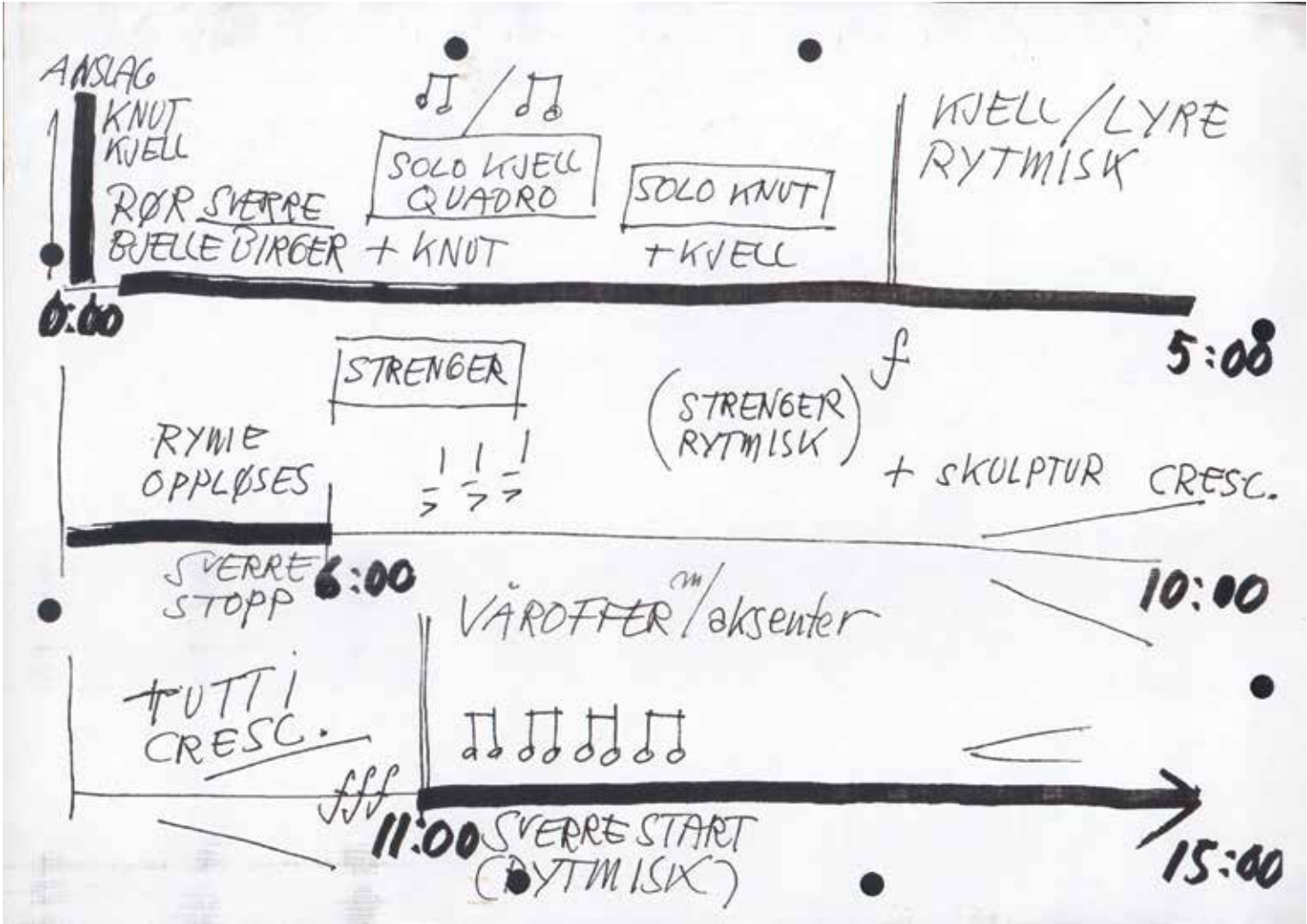


Sverre laget invitasjonen til åpningen av Kulturhuset.

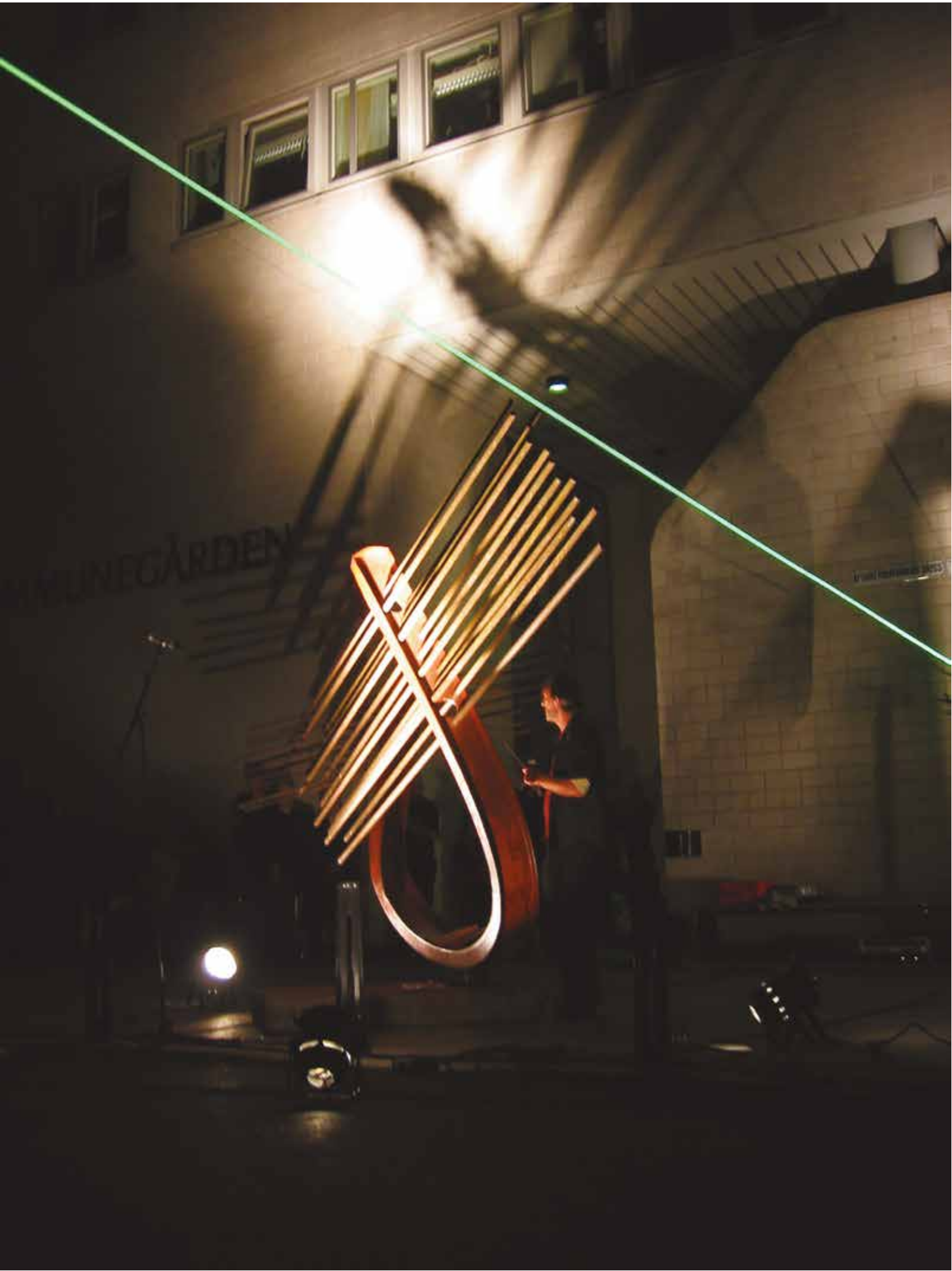
Plasering og monteringskisse til konsert på lydskulpturer og strenger ved åpningen av Perum Kunsthus 4+6 sept 03
1-2-3-4: Spillepunkter og plassering av høyttalere
Høst juni 03



Sverres skisse til plassering av skulpturer og stålstrenger



Sverres kjøreplan til åpningen av Bærum Kulturhus



Sverre og musikken



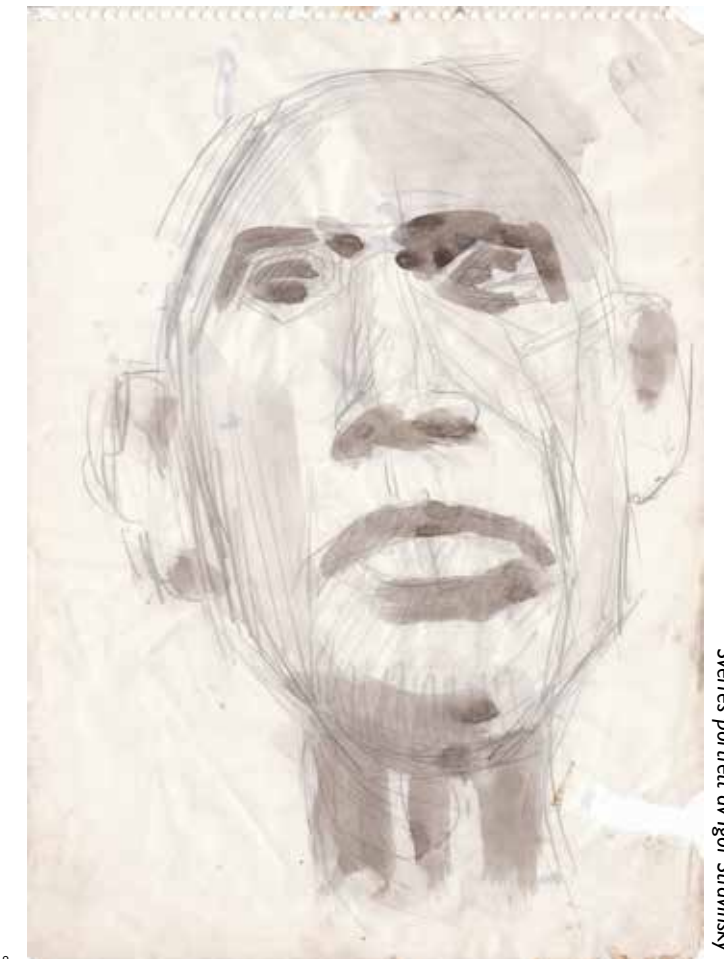
Utstillingsåpning i Bærum Kunstforening 2011



Konsert på Kirkeristen med Sverre, Laara Stinnerbom, Kjell Samkopf og Birger Misteregg



Her på munnharpe



Sverres portrett av Igor Stravinsky

Sverre har alltid vært opptatt av musikk. Opp gjennom årene har han lyttet mye på plater av alle slag. Han lærte seg tidlig å spille gitar og utviklet en sterk viseinteresse. I en lang periode sang og spilte han mye. Han pleier å skryte av at han har sunget sammen med Fred Åkerström. Det var riktignok ikke på scenen, men på et nachspiel, så det er et korn av sannhet i det. Han var en stor fan av Cornelis Vreeswijk, og hadde mange av hans sanger på repertoaret. Da Sverre mistet fingertuppene på venstre hånd ble det imidlertid slutt på gitarspillingen og visesangen ble mer eller mindre lagt på hylla.

Sverre har også stor glede av å lytte på klassisk musikk. Han var i en periode meget fascinert av Igor Stravinsky; spesielt de store orkesterverkene som Ildfuglen og Vårofferet. Sverre tegnet den gangen et portrett av sin inspirasjonskilde. De senere årene har det blitt opera som har fanget Sverres interesse, og han har stor glede av å gå i operaen.

KJELL: Men Sverre, du har jo alltid likt å spille selv. Hvordan kom det røret inn i bildet?

SVERRE: Jo, det kan jeg fortelle deg. Vi var oppe på verkstedet hos meg, du og jeg og noen flere. Det var under arbeidet med Aurora, så det lå mange lange rør der. Ett av dem var sånn fire, fem meter langt, og en fire, fem centimeter i diameter. Så begynte jeg å blåse i det røret, for jeg tenkte jeg skulle se om jeg kunne få litt lyd i det. Jeg blåste og blåste, men det hjalp ikke noe, det kom ikke noe lyd. Og så sa du: «Det der tror jeg vi skal overlate til blåserne». Og da tenkte jeg: «Ikke faen, dette skal jeg få til». Det var der det startet. Så den bemerkningen din, den resulterte i at jeg lærte meg å blåse i rør.

KJELL: Så jeg har vært delaktig i ett eller annet jeg ikke har vært klar over.

SVERRE: Din bemerkning var tennsatsen. All staheta våknet da.

KJELL: Men det må jo en god porsjon stahet til for å utvikle sirkulærpust?

SVERRE: Det tok ett år med intensiv trening. Hver dag, omtrent. Så jeg måtte til fysioterapeut. Jeg fikk skikkelig nakkeproblem. Jeg bandt meg på en eller annen måte. Jeg var så konsentrert om blåsinga. I ettertid syns jeg det er rart at det tok så lang tid, for det er jo egentlig veldig enkelt. Men det var en kamp.

KJELL: Og tromminga, hvordan startet det?

SVERRE: Den lysten har egentlig alltid vært der. Jeg har alltid vært veldig fascinert av afrikansk tromming. Og så var det deg da. Du kom jo med trommer du og.

KJELL: Ja. Mer skal det ofte ikke til.



Sverre i trommeduell med Birger Misteregg



Sverre spiller på rør på låvefest på Gjetsum

Oversikt over foto og illustrasjoner

Alle skisser og tegninger i boka er tegnet av Sverre Hoel.
Sverre har også tatt mesteparten av fotoene i boka, med vanlig kamera og med selvutløser.

Sverre Hoel
side 13, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 33, 35, 37, 38, 39, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 56, 57, 59, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 70, 73, 74, 77, 79, 81, 86, 101, 102, 115, 116, 117 og 149

Ole Magnus Grønli (portrettfoto)
side 7, 12 og 155

Caroline Ho-Bich-Tuyen Dang (diverse foto)
side 58, 69, 75, 135, 136, 137, 138, 142 og 143,

Ingeborg Houge-Thiis (diverse foto)
side 85, 89, 119 og 142

Peter Esdaile (tenkepause)
side 90

Knut W. Jorfald (vi har hentet ut stillfoto fra en gammel VHS-kopi av en video Knut tok av Sandvikakonserten i 1991)
side 97, 98, 99, 100 og 101

Fin Serch Hanssen (Oslo Ultima konsert)
side 108, 109, 110 og 111

Mona Walderhaug (Konsert Eiksmarka)
side 122 og 123

Erik Richter Strand (Konsert åpningen av Bærum Kulturhus)
side 129, 130, 131, 132 og 133

Harald Reid Vaugh (Kunst rett vest)
side 134, 138 og 139

Bjørnar Øvrebø (foto av Torgeir Rebolledo Pedersen)
side 149

CD – info

Til Sverre

Lydskulpturer: Sverre Hoel
Musikk: Kjell Samkopf
Tekst: Torgeir Rebolledo Pedersen

1	Del 1	7:00	Skritt i skogen ved Dalbo (Kjell), Gong Gregor (Sverre), Dikt (Torgeir)
2	Del 2	7:00	Bjella Donna (Kjell)
3	Del 3	5:00	Messingle, Busk, Gong Gregor (Kjell), Dikt (Torgeir)
4	Del 4	9:30	Quadro Ferro (Kjell)
5	Del 5	9:30	Lyre (Kjell), Metallrør (Sverre), Dikt (Torgeir)
6	Del 6	11:45	Sopper (Kjell), Vippe (Sverre og Kjell), Dikt (Torgeir)
7	Del 7	7:15	Aurøra Borealis, Stangklang (Kjell)

Total spilletid 57 minutter

Alle opptak av lydskulpturene er tatt av Kjell Samkopf. Opptak av diktopplesningen er gjort av Audun Strype.
Lydmaterialet er bearbeidet i Samkopfs studio på Fall, i løpet av mai og juni, og mastret av Audun Strype i Strype Audio i Oslo 10. juni 2016.

En lytteguide
Det er intensjonen at du lytter på dette verket i sin helhet. Selv om det kan spilles over høytalere, vil du få en dypere lytteopplevelse ved å bruke et par gode hodetelefoner. Før du starter lyttingen, bør du sette deg i en komfortabel lyttesituasjon (for eksempel i en god stol med en kopp te). Hvis mulig, bør du lytte gjennom hele verket minst tre ganger.

Dette verket er komponert, diktet og realisert med støtte fra Det norske Komponistfond og Tekstforfatterfondet.

